

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 13. ANUL XIII.

Sabiu, in 14/26 Februaru 1865.

Telegrafulu ese de doua ori pe septem-
an: joi'a si Dumineca. — Prenume-
ratiunea se face in Sabiu la espeditura
loiei pe afara la c. r. poste, cu bani
gat'a prin scrisori francate, adresate
catra espeditura. Pretiulu prenumerati-
unei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a.
car' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pen-
tru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu ann
8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a.
Pentru princ. si tieri straine pe anu 12
pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru
inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litere
mici, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si
pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Dela Senatulu imperialu.

Siedinti'a 28. din 6/18 Februaru se pote dice
ca a fostu siedinti'a ministriloru. In ea adeca se detera mai
numai totu respunsuri la interpellatiuni de mai nainte.

Comissiunea pentru controlarea datorieloru statulu arata
starea cassei, precum si starea partialelor ipotecarie, ce
se afla in cursu.

Schuler—Libloy intreba pre presidele comitetulu
respectivu, in ce stadiu, se afla caus'a drumulu de
feru transsilvanu? Acest'a (cont. Vrints) raspunde,
ca ministrulu de finantie s'au invitatu la siedintia, pentru de
a da nisce desluciri in privinti'a unoru intrebări. Ministrulu
aru fi promis, a veni indata ce i va fi cu potintia; si atunci
apoi comitetulu va continua luerările sele.

Ministrulu de esterne, contele Mensdorff se ra-
dica, pentru de a raspunde la interpellatiunea lui Mühlfeld in
privinti'a Schleswig—Holsteinulu. Res-
punsulu e, ca regimulu nu pote da desluciri perfecte in pri-
vinti'a acest'a, de ore ce cestiunea inca nu e finita si desco-
peririle regimulu aru face stricare pertractarei mai departe.
Dealtmintrea tractatulu incheiatu cu Dani'a regimulu nu se
crede datoriu a-lu comunica casei ablegatiloru, de ore ce ac-
el'a nu ngreuienza nici intr'unu modu finantiele statulu.

Ministrulu de statu cav. de Schmerling raspunde
la interpellatiunea pentru starea de assedia in Ga-
liti'a, ca a speratu a pote da astadi diucidările cerute, dar
i mai lipsescu unele date; indata in sa ce le va ave acestea,
va raspunde.

Ministrulu de administratiune Lasser raspunde la in-
terpellatiunea privitoare la fideicomisse (creditati ne'nstrainabile,
dela cari mostenitorii iau numai folosulu), ca Mai. Sea in
calea gratiei a datu voia la cate-va fideicomisse, privindu-le ace-
stea ca acte, ce nu cadu in competinti'a conlucrarei senatulu
imperialu. — La interpellatiunea pentru concessiunea institu-
tulu de creditu pentru pamentu va raspunde intr'un'a din
orele cele mai deapropo.

Conducatorulu ministrulu de comerciu, Br. Kalchberg
raspunde in privinti'a drumulu feratu Vienn'a—Budweis—
Pilsen; ministrulu de finantie Plener in privinti'a adause-
loru la contributiunile intreprinderiloru pe actii.

Cea mai mare parte a siedintiei in sa o ocupa ministrulu
Plener prin predarea bugetulu pe 1866, si prin espositiunea
motiveloru, cari au indemnatu regimulu a aduce in ses-
siunea acest'a si bugetulu pe anulu 1866. Re-
gimulu a voitu de o parte sa reguleze de tempuriu prelimi-
nariulu pe anulu venitoriu, de alta parte a doritu desvoltarea
mai eficace a vietiei consiitutiunale.

Noi comunicamu mai josu sub titulu: Bugetulu pe anulu
1866. summele principale ale bugetulu; aici adaugemu nu-
mai, ca dupa espositiunea ministrulu este sperantia, ca defi-
citolu statulu cu anulu 1867 va inceta de totu, va sa dica
se voru egalá deplinu veniturile cu spesele, si de atunci incolo
apoi se voru pote plati cate 40 millioane f. pe anu din dato-
riele statulu. Deficitulu pe anulu 1866. se arata preste totu
de 29 millioane, si finca din acestea 16 millioane se voru a-
copei din veniturile cuvenite si se voru intrebuintia pentru
platirea datorieloru, pentru aceea deficitulu curatu va fi nu-
mai de 12. s mill., din cari pote inca se va mai pote scade ce-va.

Cuventulu ministrulu este insotitu de „Bravo!“ in centru.
Dupa scirile mai noue cas'a a predatu obiectulu comite-
tulu de finantie spre preconsultare.

Bugetulu Cancellariei aulice transsilvane, si comitetulu finantialu.

Transsilvani'a si ablegatii eii din senatulu imperialu au ca-
diutu de totu in disgrati'a partidei oppositiunale din cas'a
ablegatiloru. Si nici ca se potea altmintrea. Noroculu numai,

ca acesta disgrati'a n'are si potinti'a, precum are vointi'a;
caci aru fi vai de Ardelu si de deputatii lui, „papusile lui
Schmerling“ — cum place oppositiunei a-i numi. Disgrati'a acest'a
se dateza pote inca din anulu trecut, candu Ardelenii au votatu
contr'a votulu de ne'ncredere in ministeriu, dar mai cu sema
din anulu acest'a, decandu cu desbaterile asupr'a adresei. Amu
veditu procedur'a opositiunei la 'mputinarea darei personale in
Tranni'a: cum adeca voiau s'o'mputineze acest'a si sa immulti'esca
cea pentru pamentu, va sa dica: sa taie din mana si sa puna la pi-
cioru. Dar nici candu dor nu s'a manifestatu acesta nepla-
cere, ba mai amu pote dice ura asupr'a Ardeleniloru cu atat'a
taria, ca la desbaterea bugetulu pentru Can-
cellaria aulica transsilvana in comitetulu finantialu.

Regimulu preliminaru in proiectulu seu pentru Cancellaria
aulica transsilvana 3,543,391. — Referinte e Alduleanu;
regimulu e representatu prin Vicecancelarulu Br. de Reich-
enstein. Indata la inceputulu siedintiei comitetulu Dr.
Brestl provoca o disputa — dupa parerea nostra forte seca
si fara temeiu — asupr'a cestiunei: ca vota-se-va imputinarea
preste totu cu o summa pausiala, ori trece-se-voru mai an-
taiu tote rubricile si titlele, — ca candu numerii si summele
de maritu seu de 'mputinatu s'aru pote pune dupacum i-a vi-
satu cine-va preste nopte si n'aru fi mai antaiu de lipsa a
cuno'sce positiunile singuratice, din cari sa scadi seu la cari
sa adaugi. La propunerea lui Grocholski se priimesce
parerea ceta din urma. Totu Grocholski interpeleza apoi
pre Vicecancelarulu, ca cu ce dreptu se punu 100,000 f. pen-
tru diet'a Transsilvaniei in contulu statulu? si dupace ace-
st'a raspunde mai pe largu despre positiunea dietei tranne
coordinate in cele politice si giudiciale cu senatulu imperialu
redu, precum si cu aceea, ca Transsilvani'a a lucratu pan'-
acum in diet'a sea mai numai totu afaceri privitoare la imperi-
ulu intregu, Brestl propune in fine scadiamenta de 393,391
f., ear Skene crede, ca acest'a e prea putinu si dice ca sa
se scada 500,000 f., apoi Grocholski va sa se subtraga
numai 375,136 f. Dupace in fine Dr. Teutsch apera Trans-
silvani'a incontr'a invinuiriloru lui Brestl: ca e tiara preferita—
drag'a — mamei ministeriului; — dupace apoi mai vorberscu
Herbst si Eichhoff pentru, ear Alduleanu contr'a
acestoru stergeri: Streit apera propositiunea regimulu
cu atat'a mai vertosu, caci pecandu comitetulu la Cancellaria
aulica ungara au subtrasu numai 4 1/2 % pe atunci la Can-
cellaria transsilvana va sa scada mai 1/6, va sa dica mai 17%.

La votare se priimesce propunerea lui Brestl, se subtragu
393,391 f., si preliminarulu pentru Cancellaria aulica a
Transsilvaniei scade la 3,150,000 f.

Cine nu vede, ca Transsilvani'a, de nu se va pote a-
junge cu aceste 3,150,000 f., va trebui sa faca aruncuri noue
pe contributorii sei! Si fiindca summa subtrasa de 393,391 f.
e mai totu un'a cu cele 411,000 f.
sterse din darea capului: cine nu vede, ca pecatu a datu
tierei nostre senatulu imperialu, pe atat'a cerca a-
cum a-i lua comitetulu finantialu!

Minunati liberalii nostri cei multu glorificati!

Suntemu siguri, ca cas'a ablegatiloru va fi mai drepta
decatu comitetulu eii finantialu.

Bugetulu statulu pe an. 1866.

Dupacum amintramu in numerulu precedente, regimulu
in siedinti'a casei ablegatiloru din 6/18 Februaru au adusu
bugetulu pe an. 1866, din care comunicamu si noi sumele
mari in cele urmatoare:

1) Recerinti'a. P. n. statu de curte	7,420,000 f.
Cancellaria de cabinetu a Mai. Sele Imperatulu	63,482 f.
Senatulu imperialu	966,912 f.
Consiliulu de statu	146,782 f.
Consiliulu ministriloru	65,985 f.
Ministeriulu de esterne	2,317,865 f.

Ministeriul de stat	30,881,261 f.
Cancellari'a aulica ungara	12,066,682 f.
Cancellari'a aulica tranna	3,562,044 f.
Cancellari'a aulica pentru Dalmati'a, Croa- ti'a si Slavoni'a	2,100,036 f.
Consiliul de instructiune	55,140 f.
Ministeriul de finantie	342,778,919 f.
Ministeriul de comertiu si economi'a natiunala	13,887,761 f.
Ministeriul de justitia	8,141,395 f.
Ministeriul de politie	3,005,504 f.
Dicasteriile de controla	3,782,696 f.
Ministeriul de resbelu	100,138,866 f.
Ministeriul de marina	11,074,000 f.
Summ'a	542,455,330 f.

2) Acoperirea.

Venituri poprii ale ministeriului de externe	115,029 f.
Venituri proprii ale ministeriului de stat	496,600 f.
Venituri proprii ale cancelariei aulice ungare	266,037 f.
Venituri proprii ale cancelariei aulice tranne	79,375 f.
Venituri proprii ale cancelariei aulice croato- slavone	45,100 f.
Venituri proprii ale administratiunii de finantie	147,195 f.

Contributiuni directe:

1) Darea de pamentu	69,856,600 f.
2) Contributiunea de zidiri	23,881,100 f.
3) Contributiunea de castigu	6,827,800 f.
4) Contributiunea de castigu personalu	5,115,000 f.
5) Contributiunea de venitu	21,009,500 f.
6) Contributiunea de ereditate	21,300 f.
7) Contributiune regésca restante	22,200 f.
8) Taxe pentru executiunea dărilor	290,300 f.

Contributiuni indirecte:

1) Contributiunea de vinarsu	16,848,800 fl.
2) " de vinu si mustu	6,267,100 fl.
3) " de bere	16,953,258 fl.
4) " de vite de taiatu	5,526,189 fl.
5) " de zacharu	8,829,840 fl.
6) Alte contributiuni de consumu	1,920,947 fl.
7) Arende	5,073,205 fl.
8) Alte venituri	153,419 fl.
9) Vămi de granitie	16,116,782 fl.
10) Sare	39,828,670 fl.
11) Tabacu	60,886,450 fl.
12) Timbre	16,884,582 fl.
13) Taxe	843,516 fl.
14) Taxe de documente justitfari	26,561,100 fl.
15) Loteri'a	19,534,155 fl.
16) Vămi interne	3,234,856 fl.
17) Punciarea	99,391 fl.
18) Taxe in Lombardo-Venet'i'a	137,000 fl.
Venituri din dominiile statului	3,889,574 fl.
Venituri din padurile statului	10,189,936 fl.
" din averi confiscate	698,010 fl.
Fabrice erariale	1,326,081 fl.
Baiasitulu	28,222,542 fl.
Monetari'a	22,409,072 fl.
Venituri din vinderea proprietătilor statului	27,424,540 fl.
Administratiunea generala a casselor	17,533,197 fl.
Minist. de comertiu (posta, telegrafu etc.)	17,305,145 fl.
Venituri proprie ale ministeriului de politie	548,850 fl.
" " ale dicasteriilor de controla	1,666 fl.
" " ale ministeriului de resbelu	9,066,227 fl.
" " ale ministeriului de marina	391,504 fl.

Summ'a 512,879,103 fl.

cu carea asemenandu-se summ'a recerintiei 542,455,330 fl.
remăne deficitu — — 29,576,227 fl.

Cuventulu abl. imp. Gavriilu Manu

in siedinti'a casei ableg. din 25 Ian. (6 Febr.) 1865 dupa „G. Tr.“
„Voindu a luă parte la desbaterea despre scaderea contribuțiunei in Ardélu, trebuie sa-mi tînu inaintea ochiloru si astadi numai acele principii, cari le-amu pronunțiatu in 17 Sept. 1864 in diet'a Ardealului in aceeași cauza.

Eu disei atunci: „Eu inșă trebuie totdeodata sa premitu, cumca nici decătu n'amu pornitu din acelu principiu, că veniturile statului din Transsilvani'a sa se scurteze si statulu preste totu sa patimésca in finantiele sale; ci amu doritu si dorescu, că sistem'a contribuțiunala dupa starea materiala si dupa mijlocele, ce le au locuitorii Transsilvaniei cu privire deosebita la contribuțiunea personala, sa se rectifice asiá, că pe viitoriu sa nu mai fia statulu silitu, cea mai mare par-

te a contribuțiunei din Transsilvani'a a o scóte pe calea executiunilor militari; amu doritu, că contribuțiunea sa se asiedie pe o basa amesurata asiá, că locuitorii sa o póta suportá, pentruca déca nu voru fi in stare a o suportá, atunci acést'a va urmá nu numai spre ruinarea contribuțiuniloru si a țierei, ci va aduce negresitu dupa sine cea mai mare dauna si pentru statu.“

Unu altu principiu lu respicai asiá, ca consecintiele si urmările egalei indreptatiri postescu, că populatiunea Ardealului in negótiile comune cu privire la impregiurările țierei inca sa se tracteze intr'un'a forma cu locuitorii celoru alte țieri de coróna.

Din acést'a privire principiala purcediendu, credu, ca me aflu pre asemenea terenu principialu cu on. d. propunatoriul Schneider; ca-ce eu nu dorescu nimic'a pentru țier'a mea, ceea-ce n'au celelalte țieri, si nu dorescu nimic'a din partea celorlalte țieri, ce aru trebui sa casiupe pe d. prop. a dice, cumca se da cu mán'a plina, si nu cu ea strinsa. Amu deosebita multiamire, cumca d. prop. Schneider a a dis'o, cumca sistem'a contribuțiunala in Ardealu, dopacum susta ea, e unu abusu contribuțiunala si inca neinduratu; eu sum multiamitu cu acést'a, ca in. ministeriu de finantie si cu deosebire Esc. Sea d. min. de finantie dela 16 Sept. 1860 in-cóce s'a dechiaratu de repetite ori, cumca contribuțiunea personala in Ardealu e nedrépta si in proportiune fórte apasatóre; dupa eceste marturisiri atátu din partea dlui dep. cátu si din partea ministeriului in adeveru n'asiu fi doritu nimic' alt'a, decátu cá celu puțin in principiu sa se fia dechiaratu, ca sistem'a acést'a de contribuțiune nu se mai póte sustiné. Amu deosebita placere, ca in. casa n'a priimitu propunerea d. dep. Sadil, si prin acést'a si-a aretatu tendinti'a si aplecarea de a aflá o usiurare in contr'a acestei apasári contribuțiunale inca pâna a nu intrá in viétia reform'a generala contribuțiunala. Cându me dechiaru eu in respectulu formalu incontr'a propunerei d. dep. Schneider, cu care, cum disei, me invoiescu in principiu, nu o facu acést'a pentruca dóra asiu recunósce, cumca propusatiunea de acum a regimului multiamesce dorintiele cele drepte si pretensiunile țierei, nici decum; propusatiunea regimului in form'a s'a de acum numai cátu mai mulcomesce si usiuréza o stare esceptiunala nedrépta si aspru apasatóre, o stare e acést'a de o astfelu de natura, incátu, candu aru vrea vre'unu strainu a judecá si caracterisá țier'a Ardélului dupa sistem'a de contribuțiune de acum, cu buna séma, cu tóte ca deputatii Ardélului se afla aicea in sen. imp., aru trebui sa dica, ca Ardélulu se pare a fi mai multu o provincia turcésca, decátu o țiera de coróna a Monarchiei austriace. Pentruca acolo, unde palmasii si dílerii trebuie sa platésca totu atátu de mare dare pe capu, cáta platescu si proprietarii cei mai mari de pamentu, acolo e greu, ma preste potintia a porbí despre indreptatirea egala principiala si despre uniform'a tractare.

Eu concedu, cumca in. regimu póte numai de aceea n'a mai desfiintiatu inca pâna in diu'a de astadi abusu acest'a de contribuțiune in Ardélu, pentruca aru vrea sa o faca acést'a radicalu deodata cu reform'a contribuțiunala. Inșă de cumv'a introducerea noului sistemu de contribuțiune, si cu deosebire a contribuțiunei pe castigu, dupa cum ne indigita dep. Schneider, se va amaná inca in vr'o 4 séu 5 ani, atunci propunerea regimului asiá, dupa-cum e ea astadi, aru mai sustiné inca pe cátiva ani inainte discordarea poporului.

Inșă, cumca eu me dechiaru in privinti'a formalu in contr'a propunerei lui Schneider, o facu acést'a numai din acelu temeiu, pentruca me impintena la acést'a datele numerice, care mi stau la indemána in privinti'a acést'a. Cáci luandu dupa preliminariulu anului trecut, ca Ardélulu platésce 1,471,000 f. contribuțiune pe pamentu si 1,350,000 f. contribuțiune pe capu, aceste contribuțiuni dau urmatoriulu percentualu proporționalu: in contribuțiunea pe pamentu 52% si la contribuțiunea pe capu 48%. In genere cam acést'a proportiune se afla si in comitate si jurisdictiuni, nu inșă si in cercurile singurite contribuțiunali; pentruca d. e. candu cerculu de contribuțiune alu Lapusiului ung. are sa depuna 12,422 f., depune că contribuțiune personale 19,866 f., prin urmare contribuțiunea pe pamentu face 38% si contribuțiunea personala 62%. Si, déca ne vomu scobóri la comune, acolo aflámu o disproportiune si mai rea; asiá d. e. in comitatulu Solnocu interioru comun'a Caruli'a (Karulyfalva) contribuțiunea pe pamentu e 117 f. 70 cr., si cea personala 436 f.; asiá cea d'antáiu face aici 29%, asta din urma 71%.

Déca me lasu mai departe in detaiare si vedu, cumu d. e. ese proportiunea inșăsi intre comune, atunci'a aflu o disproportinne si mai rea d. e., cumca numai in comun'a Magyar-Déce 15 familii, cari dupa normativele sustatóre de contribuțiune aru fi sa platésca 62 f. si 57 xr., au platitu in antrecutu 159 f. si 70 xr. Acést'a comuna are 2000 de su-

flete, și deca voi repartii numerulu acest'a pe tota tier'a luandu poporatiunea intréga de doue mill., resultatulu ese, ca tier'a dupa modulu acestu nedreptu și contrariu normativelor platesce mai multu cu 97 mill. Déca voiu intrá și mai afundu in mijloculu familieloru, trebuie sa indreptu asertiunea o. d. col. Filtsch, cumca feciorii platescu intrég'a dare pe capu, nu numai candu suntu insurati și pórtá o economia propria, ci și candu locuiescu la olalta. Asiá se intempla d. e. in Magyar-Désce nr. casei 3, ca toti patru fetiorii traiescu la olalta și totusi platescu unulu fiacare deplin'a contributiune pe capu de 4 f. 25. xr. Asiá se intempla cu fetiori, cari dupa normativele sustatóre aru trebui sa depuna numai 3 fl., dar platescu 4 fl. și 25 xr. Luandu dara acésta suma la cumpana, me affu silitu a me invoí pe de plinu cu dechiararea domnului baronu Tinti, ca summ'a de contributiuni 400 mii f. e una deficitu, care nu se póte scóte, și din acestu temeiu amu dechiaratu eu, ca nu me potu uní cu propunerea lui Schneider. Dar nici din altu temeiu nu me potu invoí, pentruca de óre ce scadiatur'a in sine nu e de felulu acest'a, nu potu precepe cum vré acum inalt'a casa a scóte o bonificare, o suplinire prin contributiunea pe pamentu, pentruca n'are nici unu motivu la acést'a.

Candu m'asiu poté convinge, ca Ardélului i s'aru dá prin acésta o gratificatiune, suventiune, care nu se cere, atunci, cá ardélenu, dar deodata și cá deputatu, m'asiu dechiará pentru propunerea d. Schneider și o asiu sprijini. Dar fiindca nu sum convinsu despre aceea, trebuie sa me dechiaru pentru propunerea regimului cu tóte, ca dupa cum dísei, chiaru nici acést'a nu ne multiamesce, pentruca celu seracu, care a platitu pâna acum 4 f. numai cu fórté mare greutate va plati și 3 f., și se va adeverí asertiunea d. S a d i l u, care díse: „Toem'a de se va și priimi legea sanctiunata, de securu, ca Ardélulu cu aceea totu nu va poté devení la o atare destoinicia de a contribuí, cátu apoi cu tóte acestea sa nu mai aiba lipsa in viitoriu de asemenea scadiaminte.“ Aceste scadiaminte aru vení inainte intr'o mesura fórté pucina, dar totusi pentru tíera propositiunea regimului aru fi de unu folosu deosebitu.

De altmintrelea de cumva s'ar priimi propunerea lui Schneider, atunci me voiu aflá silitu a esí inainte cu o propunere eventuala, cá adausu.

Dela Congressulu serbescu.

Scirile, ce le aflámu in diuarie despre congressulu acest'a, suntu fórté putine. „Ost și West“ ne presentéza intre altele și cuprinsulu pe scurtu alu unei cuventári atingatóre de caus'a, póte cea mai delicata, din câte au sa se desbata in congressu, de caus'a despartírei cercuriloru románe de cátra cele serbesci și de caus'a a v e r e i.

Dr. Miletic, carele se pare a fi sufletulu oppositiunei din congressu, privesce ierarchi'a cea nóua a Romániloru și totodata deciderea cercuriloru diecesane ale acestei ierachii, cá o vatemare de autonomi'a bisericeii serbesci. Densulu adéca pretinde, cá cercurile diecesane tinatóre de ierarchi'a romana sa se fia facutu numai dupa ascultarea opiniunei congressului serbescu. Cere dar, ca gravaminele și temerile de vatemarea autonomiei bisericesci sa se priiméca in adres'a de multiamita. Dr. Miletic si-baséza asertele pe dreptulu, carele da congressului și dreptulu de initiativa și de concludere definitive.

Dr. Miletic díce in fine, ca Maiestatea Sea in urm'a dreptului maiestaticu a potutu creá Mitropoli'a romána; dreptulu acest'a in sa nu implica și desemnarea cercuriloru și dispunerea cu averea bisericesca. —

Dupa scirile mai nóue sinodulu a priimitu institutiunile de capelani sistemisati, pastrarea sesiuniloru parochiale de pamentu, schimbarea stolei cu venituri fixe pentru Capelani, Parochi și Protopopi, precum și solidaritatea natiunei serbesci in biserica și scóla. —

Dupa „Allg. Ztg.“ impartasímu urmatórea corespundintia: **Istori'a revolutiunei lui Horea de contele D. Teleki.**

B u d ' a 5 Februaru. „Allg. Ztg.“ comunica o scrisóre „dela Tiss'a“, in care se face unu raportu asupr'a opului contelui Dominicu Teleki: A Hora-támadása története — alu cáruu obiectu este rebeliunea din 1784—și alu cáruu raportu trebuie sa fia opugnatu. Contele Teleki si-au facutu de problema: a presentá publiculu magiaru pre Imperatulu Iosifu II cá pre urditoriulu revoltei tieraniloru din 1784, mai departe au cautatu in regimulu celu dupa elu, sinistru-alu monarchului acestui'a, causele cele mai insemnate ale acelei rebeliuni. Sistemulu regimului Imperatului Iosifu, nu s'au rusínatu a-lu descrie cu colorile cele mai urite și a-lu aretá cá o tiesatura de malitia, de violenii și ticalosii.

Eu amu tinutu in 9 Ianuariu a. c. in siedinti'a academiei magiare

o prelegere detaiata despre opulu lui Teleki și amu desfasiuratu, ca opulu este compusu, partea cea mai mare, dupa traditiuni verbale și rapórté nesigure, ca din acésta cauza merita putina credintia, preste totu are colore romantica și este scrisu in interesulu politiceii domnitóre de partida, va sa díca unu opu unilateralu; ioamu adusu inainte vre-o dúcespradiece momente de insemnate, intemplári și fapte, care suntu momentele cele mai insemnate ale revoltei romane, și amu documentatu cu acte ne cunoscute pâna aci, ca acele suntu parte esentialu desfigurate ori ne adeveratu predate, parte plasmuite.

De cele din urma se tine și audienti'a lui Hor'a la Imperatulu Iosifu II. Intre tóte opurile, memoriile tiparite și scrise câte au esitu despre rebeliunea romana, a lui Teleki e celu d'antáiu, care amintesce de audiinti'a acést'a, și adéca dupa o epistola privata dela 1830 a unui Ribiczei, carea se afla numai in manuscriptu și care dupa totu cuprinsulu eii nu se póte priví de altceva de cátu de unu pasquill. In epistol'a acést'a se díce, ca Ribiczei au aflu dela unu Szodler auditoriu alu regimentului Carolu de Toscan'a, care Szodler erá petempulu acel'a la Imperatulu, candu erá și Hor'a cu o suplica a supsiloru camerali din Zlatn'a. Szodler sa fia auditu pe suplicantulu Hor'a rogandu pe Imperatulu sa sferme catusiele poporului, cáci altmintre poporulu va fi silitu a se eliberá singuru. Pre acésta au respunsu Imperatulu: „Asiá sa faceti“ și Horea in semnu de multiamita s'au aruncatu la piciórele Imperatului.

Asiá suna relatiunea acést'a neghióba despre audienti'a, care nu au fostu nici candu; pentru ca Horea au suplicatu cu suplic'a sea numai la cancelari'a aulica transsilvana. Contele Teleki nu s'au indestulitu a presentá cetitoriloru sei fabul'a acést'a, dupa cum o spune epistol'a lui Ribiczei, ci elu au mai adausu și o poveste, carea in epistola nu se afla nici decum, ca au fostu și Szodler la audientia de fatia. In siedinti'a amintita a academiei magiare amu cetitu atátu loculu cestiunatu din opulu Telekianu, cátu și impartasírea epistolei lui Ribiczei din cuventu in cuventu, și apoi m'amuesprimatu publice, ca contele Teleki numai pentru aceea au falsificatu fontán'a cea de altmintre suspiciósa, cá sa póta intunecá memori'a nobilelui și filantropului Imperatu.

In acesta-si modu au afirmatu contele Teleki, ca la revolt'a romana au fostu in jocu intrigi russesci și tendintie panslavistice, pentruca in 1785 umblau prin Tranni'a vreo-cátiva tierani rusesci de vindeau icóne poporului ignorantu, (dupa elu agenti permanenti russesci). Eu amu resturnatu și acésta poveste prin documente oficióse. E fapta istor'ca constatata, ca la revolt'a romana nu au fostu nici o influentia straina; dram'a cea sangerósa au fostu numai fruptele referintieloru urbariale, precum și starea cea apesata și fára de nici unu dreptu in care au fostu defínutu poporulu románu din Transsilvani'a sute de ani. Anevoia s'au facutu abusu asiá mare cu istori'a, cá cum este acést'a din partea contelui Teleki, de siguru numai pentru scopuri de partida. Romantiulu acestu politicu istorieiu si-lu póte cineva numai atunci esplicá déca lu-va aduce in legatura cu situatiunea politiceii domnitóre din Ungari'a, precum și cu lupt'a raseloru, a cárei arena e adi Transsilvani'a.

Franciscu Szilágyi m. p.

Consiliariu c. r. de scóle și membru corespundinte alu academiei ungueresci de sciintie.

Din comitatulu Torontalului, in 5/17 Febr. (Intardiata). Stéu'a cea marétia, de carea prin intrigi straine fuseramu lipsiti mai dóue secole intregi, cu alu cárei doru se immormentara mosii și stramosii nostri, Atotpotintele s'au induratu in dilele nascerei Domnului și Mantuitoriului nostru Iisusu Christosu a o aretá pe bolt'a ceriului, ale cárei radie splendide cá fulgerulu se respandira și stórsera lacrimi de bucuria din ochii fiacaru Románu de credinti'a resariteana.

Acésta di memorabila, in carea Provedinti'a a binevoitu prin grati'a Maiestetei Sale a Préinaltiatului nostru Imperatu Franciscu Iosifu I. a versá darulu seu asupr'a poporului romanescu—cu infintiarea Mitropoliei—la a cárei demnitate fu chiamata illustr'a persóna a Esc. Sele Présantitului Archiepiscopu Andreiu Baronu de Siagun'a, nu o potura nici locutorii comunei Toracului micu trece cu vederea, ci, cuprinsi de bucuria, in díu'a intempinárei Domnului se adunara mici și mari la biserica, unde intre salve de treascuri și cantári serbatoresci detera multiamita ceriului pentru acestu daru multu doritu.

Dupa finitulu santei Liturgii on. Preoti locali: I. Opreanu, G. Bugarinu și Pavelu Fizesianu lacrimandu inaltiaara rogaciuni ferbinti cátra atotpotintele pentru scump'a sanetate a Mai. Sele, carele cá unu parinte adeveratu alu popóreloru supuse gloriósei case domnitóre s'au induratu preagrátiosu a sanctifaná prin

cuventulu seu celu imperatescu acésta causa drépta, precum si pentru sanatarea Esc. Sele Preasantitului nostru Archiepiscopu si Mitropolitu, dupa cari rogaciuni totu intre salve de tréscuri s'a cantatu imnulu popularu.

In fine se citi de on. d. P. Fizesianu cerculariulu Esc. Sele Par. Archiepiscopu si Mitropolitu Andreiu Baronu de Siagun'a, la care se adause o cuventare fórté amesurata solemnitáti, carea o incheia cu: Sa traiésca Mai. Sea preagratiósula nostru Monarchu Franciscu Iosifu I! Sa traiésca Esc. Sea Inaltu Preasantitulu Archiepiscopu si Mitropolitu Andreiu Baronu de Siagun'a! Sa traiésca Illustr. Sea barbatulu de incredere alu Romániloru banatieni, Andreiu de Mocioni! si toti binemeritatii barbati luptatori pentru interesulu natiunei rom., ear din partea eleviloru la fiacare acclamatiune s'a cantatu: Multi fericiti ani!— Sa strigámu toti: Sa traiésca, a nóstra Mitropolia! Si Románulu sa'nflorésca eliberátu de sclavia!

G. S.

Varietáti si noutáti de di.

Articululu de limba, precum ni se scrie din Vienn'a cá unu ce siguru, este sanctiunatu de Maiestatea Sea. —

Diu „Tesaurulu de monumente istorice pentru Romani'a a esitu tomulu III., fasciór'a 3. Aceea cuprinde 1. Documente relative la Istori'a lui Mihaiu V. din archivulu din Berlinu; II. 36 documente relative la viétii'a si mórtea in esiliu a lui Georgiu Stefanu V., totu din archivulu din Berlinu; III. Prefatiune si note la aceste documente. —

(Concertu si balu alu tinerimei rom. stud. din Pest'a.) Tinerimea romána studiósá in Pest'a ne tramite invitári la petrecerea sea cu concertu si balu din 11/23 Febr. Programulu concertului este celu urmatoriu: 1) Uvertur'a din „Barbieriulu de Seville“ eecutata de orchestrulu tinerimei; Ioanue Siefertianu cá diriginte, Stefanu Perianu, Corneliu Batinu. . . 2) „Ingratulu“ poesia de G. Tautu, declamata de Paulu Draga. 3) „Rienzi“ de Wagner, eecutatu pe Piano-Forte de Dsiór'a Irin'a Nedelcu si de Stefanu Perianu. 4) „Serenada“ de Ioann Iancu, eecutata de orchestrulu. 5) „Caliculu“ poesia umotistica de Iosifu Vulcanu, declamata de autorulu. 6) „Lucia di Lamermoor“ cantata de Dsiór'a Constanti'a de Dumci'a si acompaniata pe Piano-Forte de professoriulu Dsiórei, D. Eugeniu de Super. 7) „Iosifu Haydn“ op. 20. nr. 4. eecutatu de orchestrulu. 8) „Uvertura din oper'a Bánk-Bán“ eecutata de orchestrulu. 9) „Mersu din oper'a Tannhäuser“ de Wagner, eecutatu pe Piano-Forte de Dsiór'a Elen'a Ioannovicu si de d. Professoriu de Conservatoriu M. Engeszér. 10) „Melancolia pastoralá“ de Prume, eecutata pe Piano-Forte de Dsiór'a Elen'a Nedelcu si pe violina de Ioanne Siefertianu. 11) „Potpourri“ din arii románe, de Ioann Iancu, eecutatu de orchestrulu. 12) „Unu devotamentu“, poesia de A. Muresianu, declamata de Vasiliu Popu. „Mersulu lui Michaiu“ eecutatu de orchestrulu. —

Despre ticalosia orasielor mari ni se spune unu casu din Vienn'a. Intr'un'a din noptile din urma unu soldatu de politica audi unu murmurulu sgomotosu sub pamentu, si dupa cercetare mai îndelungata aslá o grópa de gunoiu, in carea optu sarantoci se certau unii cu alii pentru locu. Plini de bucuria mersera dupa soldatu la nchisóre, unde celu putinu trebuia sa li se deá casa si caldura. —

O scena infricosiata se 'ntemplá de curendu in Berlinu. Regele cercetá lazaretulu militarulu si aflá unu fecioru, care perduse mânilé si picioréle amendoué. Regele lu întrebá cu mila, déca-i póte face vreunu bine? si bietulu omu respunde: „Dá, maiestate, poruncesce sa me pusce!“ Regele se 'ntórse intr'alta parte si erupse a plânge.

Cu privire la sentintiele cele grele asupr'a mai multoru ungureni, despre cari vorbirámu in numerulu din urma, descopere „Wiener Ztg.“, ca cei mai multi in adeveru au fostu implicati in comploturi de resturnarea ordinei si de deslipirea Ungariei de cátra imperiu. —

Principatele románe unite.

Aflámu, ca diu'a de 24 Ianuariu si in estu unu s'au serbatu cu solemnitáte mare.

Serbatórea s'au deschisu diminétii'a cu 21 salve de tunuri, la 11 au celebratu Mitropolitulu Primatu alu Romániei S. Liturgiá, la care au luat parte tóte autoritatile publice civile si militare. Sér'a au fostu unu balu splendidu in teatrulu operei, datu de municipalitate in onórea dilei. —

Tóte diuariéle ceru libertatea presei dela noulu ministeriu.

„Reform'a“ dice, ca noulu ministeriu si-a inauguratu politic'a sea priu urmatórea circularia cátra prefecti:

Domnule prefectu!

Ve este cunoscutu dejá, ca Mari'a Sea Domnulu a binevoitu a-mi incredintia Ministeriulu afaceriloru interioare.

Eu credu, Domnule Prefectu, ca d-vóstra, cáruia este incredintiata administratiunea judetiului, trebuie sa fiti initiati asupr'a cugetului salutaru alu Mariei Sale Domnului: Mari'a Sea voiesce dreptatea, pentru ca toti suntu egali inaintea legi; nimeni nu trebuie sa fie vatematu in dreptulu seu; tóte clasele societáti trebuie sa partípece la efectele salutare ale reformelor introduse de Mari'a Sea. Nu me indoiescu dar, d-le prefectu, ca veti desvali tóta activitatea d-vóstre in aplicatiunea nóneloru legiuri, spre a face sa domnésca nu numai ordinea materiala, dar si ordinea morala; ca veti avé tóta priveghierea spre a infrená ori ce actu ilegalu de ori ce natura, asigurându pe subordinatii d-vóstra, ca cu cátu

Mari'a Sea Domnulu va sci a recunósce servitiéle cele bune, cu atátu va chiamátóta asprimea legiloru asupr'a celoru ce-si voru permite a negligia séu a calcá in ori ce modu datorile lor.

Priimiti, Domnule prefectu, incredintiarea consideratiunei mele.

Ministrulu C. Bosianu.

Postele din Romani'a ne vinu fórté neregulat; causele credemu ca suntu apele si néu'a cea mare.

Prospectu politicu.

Déca analisámu cuprinsulu cuventulu de tronulu francesu, vedemu, ca acel'a contine mai cu séma unu principiu aduncu taietoriu in tóte referintiele politice ale Europei: adeca pacea. Si intr'adeveru nimicu nu este mai de lipsa astadi pentru reconsolidarea popóreloru decátu pacea; insa pacea cea adeverata, si nu cea armata din dilele nóstre, carea consuma pe totu anulu millióne stórse din sudórea cetatieniloru de státu. Napoleonu promite pacea, insa garantii pentru sustiuerea eei durabila nu dá, si asiá lumea nu i se préincrede. Inlauntru cuventulu lui Napoleonu promite Franciei progressu in cele materiale si individuale; ear ceeace privesce positiunea politica si constitutiunala a Francesiloru, nu le dá multa sperantia. Este unu ce de insemnatu, ca Napoleonu, pre care l'a radicalu revolutiunea, acum dupa ce au ajunsu la domnia, denéga insusi principiéle sele cele liberale de óre candu, si totu numai cá printre degete lasa de pica poporulu francesu cáte unu grauntiu de libertate. —

Deschiderea camerelor aflámu ca s'a facutu cu mare pómpa. Toti ambasadorii straini, cu nunciulu papalu in fruntea lor, au fostu de fatia; sal'a de ceremonii, precum si galeri'a, pline indesuite. Ceva 'nainte de 1 óra sosi Imperatés'a cu damele sele de curte, portandu de mâna pre printiulu imperatescu, care astadi antáiadata fu de fatia la cuventulu de tronulu alu tatalui seu. Numerós'a adunare stralucita i intempiná cu vii acclamatiuni. Curendu dupa aceea bubui unu tunu, si Imperatulu, precesu de ministrii si demnitarii de curte si intempinatu de strigári entusiastice, intrá in sala, in uniforma mare, se duse linu si maiestosu la tronulu, se asiediá si citi cu voce inalta si sonora cuventulu de tronulu, care in mai multe locuri, dar mai cu séma unde se vorbesece despre glori'a armatelor francesu, si la capetu, produse entusiasmu sgomotosu. Dupa aceea se jurara membri cei noi, si curtea esí din sala in ordinea aceea, in carea intrase. —

Cardinalulu Chigi, care laudase in publicu pre Episcopii renitenti din Franci'a si vorbise cu patima asupr'a guvernului francesu, a priimitu dela Pap'a infruntare si póte va fi si rechiamatu din Parisu.

Din Turinu se scrie „Pressei“ de Vienn'a, ca emigrantii, mai cu séma Venetiani, se afla in starea cea mai deplorabila. Multi dintre densii nu mai au nici o subventiune din partea statului, alii priimescu inca cáte 25 xr. pe di, asiá incátu au datu o petitiune la Camera, cá 1) sa se dee voia emigrantiloru a se duce in ori care parte a tierei, unde voru poté trai mai cu inlesnire, 2) cá subventiunile sa li se dee pe 3 luni inainte deodata, cá sa se póta apucá de vreo intreprindere. „Camer'a, — asiá 'ncheia petitiunea, sa aduca fára amanare vreo hotarire. Fómea n'ascépta. Anotempulu e aspru. Amanarea e urmata de suferintie si de mórte. Impregiurárilé emigratiunei risipite prin Itali'a atáta suntu de nefericite, incátu numai anevoia se potu descrie.“

„Curierulu italianu“ propune, a proclamá pre Victoru Emanuilu imperatu alu Italiei.

Caus'a ducatoru germane iar se tragana in adinsu din partea Prussiei, acusi subt unu pretestu, acusi subt altulu, asiá incátu si chiaru Germanii cei cu sänge rece inca incepu a-si perde rabdarea.

Russi'a se pare ca va sa esecuteze muscal'rea Poloniei cu tóte mijlócele. Se dice, ca intre alte mesuri adeveratu muscalesci va fi si aceea, de a transpune din Varsiovi'a tóte diregatoriele cele mai inalte inlauntru Russei.

Nr. 6—3

EDICTU

Prin care Ann'a Sturz'a legiuit'a socie a lui Petru Raptcau de relig. gr. or. din Abrudu-satu, in Comitatu Alb'a de josu, care de mai multi ani de dile cu necredintia au parasitu pe legiuitulu seu barbatu, se provóca prin acést'a, cá in terminu de unu anu si o di, dela datulu presinte, sa se presenteze inaintea scrisului Scaunu Protopopescu, cáci din contra processulu matrimoniale asupr'a i urditu, se va decide si fára de ea, in intielesulu ss. Canóne bisericesci.

Dela Scaunulu Protopopescu gr. orient. alu Zlatnei de josu.

Abrudu in 1 Ianuariu 1865.

Ioanne Gallum p.,

Adminstr. protop. gr. or.